

Τὸ Πρόγραμμα Μεταπτυχιακῶν Σπουδῶν
«Φῦλο καὶ Θρησκεία»
στὸ Τμήμα Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
(2003-2008)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Β. ΓΟΝΗ*

Α' Ἀπολογισμὸς

Κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸ ἔτος 2007-2008 ὁλοκληρώθηκε τὸ διαπανεπιστημιακὸ Πρόγραμμα Μεταπτυχιακῶν Σπουδῶν «Φῦλο καὶ Θρησκεία» τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ὅταν κανεὶς φτάνει στὸ τέρας μιᾶς προσπάθειας, ἐνδείκνυται νὰ προβεῖ σὲ μία ἀποτίμηση τῆς πορείας του καὶ τῶν καρπῶν τῆς προσπάθειάς του. Αὐτὴ τὴν ἀποτίμηση γιὰ τὸ ΠΜΣ (=Πρόγραμμα Μεταπτυχιακῶν Σπουδῶν) «Φῦλο καὶ Θρησκεία» θὰ προσπαθῆσω ἐδῶ νὰ καταθέσω ὡς ἐπιστημονικὸς ὑπεύθυνος τοῦ Προγράμματος αὐτοῦ τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Τὴν ὀργάνωση καὶ τὴ λειτουργία τοῦ Προγράμματος τὴν ἐμπνεύστηκε καὶ τὴν ἔφερε πρὸς ἔγκριση στὸ Τμήμα ὁ συνάδελφος κ. Μάριος Μπέγζος τὸ 2002. Τὰ μέλη τοῦ Τμήματος σὲ δύο συνεδριάσεις τῆς Γενικῆς Συνέλευσης, τὴ 18.6.2002 καὶ τὴν 21.2.2003, ἀποφάσισαν καὶ ἐνέκριναν τὴ λειτουργία τοῦ Προγράμματος μὲ ἐπιστημονικὸ ὑπεύθυνο τὸν γράφοντα, τότε Πρόεδρο τοῦ Τμήματος Θεολογίας. Ἡ ἔγκριση τοῦ ΠΜΣ «Φῦλο καὶ Θρησκεία» ἀπὸ τὸν Ὑπουργὸ Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων ἔγινε στὶς 9.7.2003 καὶ δημοσιεύθηκε στὸ ΦΕΚ 1014/ 24.7.2003.

Σύμφωνα μὲ τὴν περιγραφή τοῦ Προγράμματος, ὑπεύθυνα ὄργανα γιὰ τὴ λειτουργία τοῦ Προγράμματος ἦταν ἡ Ἐπιτροπὴ Ὑλοποίησης καὶ ἡ Ἐπιστημονικὴ Ἐπιτροπὴ. Μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς Ὑλοποίησης ἦταν τὰ ἑξῆς: Καθηγητὴς Δημήτριος Β. Γόνης, Καθηγητὴς Μάριος Μπέγζος, Καθηγητὴς Ἀντώνιος Πα-

* Ὁ Δημήτριος Γόνης εἶναι Ὁμ. Καθηγητὴς τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, διετέλεσε δὲ ἐπιστημονικὸς ὑπεύθυνος τοῦ Προγράμματος «Φῦλο καὶ Θρησκεία».

παρίζος, Ἀναπλ. Καθηγητής π. Δημήτριος Τζέρπος, Ἐπίκ. Καθηγητής Κωνσταντῖνος Κορναράκης καὶ Ἐπίκ. Καθηγητής Κωνσταντῖνος Μπελέζος. Συμπαράστατες στο ἔργο της ἡ Ἐπιτροπὴ Ὑλοποίησης εἶχε τὴν Ὁμάδα Ὑποστήριξης, ἡ ὁποία προσέφερε τὶς ὑπηρεσίες της στὸν διοικητικό, ὀργανωτικό καὶ γραμματειακό τομέα. Στὴν ὁμάδα αὐτὴ ἀνήκαν ὁ διδάκτωρ Ἰωάννης Παναγιωτόπουλος καὶ ἡ ὑποψ. διδάκτωρ Εἰρήνη Κασάπη. Τὸ διδακτικό προσωπικό ἀποτελοῦσαν μέλη ΔΕΠ τοῦ Τμήματος Θεολογίας: Καθηγητής Μάριος Μπέγζος, Καθηγητής Κωνσταντῖνος Δεληκωσταντῆς, Ἀναπλ. Καθηγητής π. Δημήτριος Τζέρπος, Ἐπίκ. Καθηγητής Κωνσταντῖνος Κορναράκης, Ἐπίκ. Καθηγητής Κωνσταντῖνος Μπελέζος, Λέκτωρ π. Ἀδαμάντιος Αὐγουσιδῆς, Καθηγητής Βλάσιος Φειδᾶς, Καθηγητής π. Γεώργιος Μεταλληνός, Καθηγητής Κωνσταντῖνος Σκουτέρης, Καθηγητής Δημήτριος Γόνης. Ἀπὸ τὸ Τμήμα Κοινωνιολογίας τοῦ Παντείου Πανεπιστημίου συμμετεῖχαν οἱ: Καθηγητής Ἀντώνιος Παπαρίζος, Καθηγήτρια Παναγιώτα Κυριαζῆ, Καθηγήτρια Ἄννα Λυδάκη, ἐνῶ ἀπὸ ἄλλα Τμήματα καὶ Ἰδρύματα οἱ: Καθηγητής Ἀπόστολος Νικολαΐδης ἀπὸ τὸ Τμήμα Κοινωνικῆς Θεολογίας, Καθηγητής Στέφανος Εὐθυμιάδης ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο Ἰωαννίνων, καθὼς καὶ οἱ διδάκτορες Ἀρετὴ Δημοσθένους ἀπὸ τὴν Κύπρο, Ἰωάννης Παναγιωτόπουλος καὶ Ἀπόστολος Μιχαηλίδης.

Τὰ ἀντικείμενα διδασκαλίας, σύμφωνα μὲ τὸ Ἐνδεικτικὸ Πρόγραμμα, κινουῦνταν ὅλα μέσα στο πλαίσιο τοῦ τίτλου τοῦ Προγράμματος, ὅπως φανεροῦν οἱ τίτλοι τῶν μαθημάτων:

1. Φῦλο καὶ Ἥθιζή	11. Φῦλο καὶ Ἀγιότητα
2. Φῦλο καὶ Ἐκπαίδευση	12. Θρησκευοφιλοσοφικὴ θεώρηση τοῦ Φύλου
3. Ψυχολογία τοῦ Φύλου	13. Φῦλο καὶ Οἰκουμενικὴ Κίνηση
4. Φῦλο καὶ Ποιμαντικὴ Διακονία	14. Φῦλο καὶ Βιβλικὴ Θεολογία
5. Φῦλο καὶ Λειτουργικὴ Ζωή	15. Φῦλο καὶ Ὁρθόδοξη Παράδοση
6. Κοινωνικὲς Ἀνισότητες- Θεωρίες καὶ Ἔρευνα	16. Παράδοση καὶ Φῦλο
7. Φῦλο καὶ Ἐκκλησία	17. Γυναῖκα καὶ Μοναχισμὸς
8. Μεθοδολογία Ἐπιστημονικῆς Ἔρευνας	18. Ἡ Γυναῖκα στὸν Ἰνδουισμό
9. Χριστιανισμὸς καὶ Φῦλο	19. Γυναῖκα καὶ Ἰσλάμ
10. Φῦλο καὶ Ὁρθόδοξη πνευματικότητα	20. Φῦλο καὶ Εἰκονογραφία

Στόχοι τοῦ Προγράμματος μὲ τὸ διδακτικό καὶ ἐρευνητικό ἔργο ἦταν οἱ ἐξῆς: α) Ἡ συστηματικὴ ἀνάπτυξη καὶ διάχυση τῆς μελέτης τοῦ ἔμφυλου χαρακτήρα τῶν κοινωνικῶν σχέσεων καὶ τῆς τεκμηριώσεως τῆς κοινωνικῆς ἀνισότη-

τας σέ θέματα φύλου, με ιδιαίτερη αναφορά στο χώρο της θρησκείας· β) Ἡ ανάπτυξη νέας ἐπιστημονικῆς προσεγγίσεως στὰ γνωστικά ἀντικείμενα τῆς Κοινωνιολογίας καί τῆς Θεολογίας, πού θά καταστήσει αἰσθητή τήν παρουσία τῶν γυναικῶν στό κοινωνικοοικονομικό καί ἐπιστημονικό γίγνεσθαι· γ) Ἡ δημιουργία νέου ἐπιστημονικοῦ δυναμικοῦ, ἱκανοῦ πρὸς κατανόηση καί προώθηση τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος σέ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς κοινωνίας· δ) Ἡ εὐαισθητοποίηση τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ-ἀκαδημαϊκοῦ δυναμικοῦ στὴν ἀνώτατη ἐκπαίδευση σέ ζητήματα ἰσότητος καί φύλου· καί ε) Ἡ ἀνάπτυξη γιὰ πρώτη φορὰ διεθνῶς τοῦ γνωστικοῦ ἀντικειμένου τῶν ζητημάτων ἰσότητος καί φύλου στό χώρο τῆς Ὁρθόδοξης Θεολογίας.

Τὸ ΠΜΣ «Φῦλο καὶ Θρησκεία» λειτούργησε ἀπὸ τὸ 2002 ὡς τὴν 31η Αὐγούστου 2008. Τὸ ἀκαδημαϊκὸ ἔτος 2007-2008 ἀφιερώθηκε ἀποκλειστικά στὴ διαδικασία τῆς ἔρευνας ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν μεταπτυχιακῶν φοιτητῶν ἀφ' ἐνὸς καὶ τῆς παρακολουθήσεως καὶ τῆς κρίσεως τῶν Διπλωματικῶν Ἔργασιῶν (Master) ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν διδασκόντων ἀφ' ἑτέρου. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς λειτουργίας του, κατόπιν ἐξετάσεως, ἐντάχθηκαν στό Πρόγραμμα 46 μεταπτυχιακοὶ φοιτητὲς καὶ φοιτήτριες. Συγκεκριμένα, τὸ πανεπιστημιακὸ ἔτος 2002-2003 εἰσῆχθησαν 9 μεταπτυχιακοὶ φοιτητὲς, τὸ 2003-2004 εἰσῆχθησαν 7, τὸ 2004-2005 εἰσῆχθησαν 15, τὸ 2005-2005 εἰσῆχθησαν 8, ἐνῶ τὸ 2006-2007 εἰσῆχθησαν 7 φοιτητὲς, ἴσῃ συνολικά 46 μεταπτυχιακοὶ φοιτητὲς. Ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρω οἱ 14 ἦταν ἄνδρες καὶ οἱ 32 γυναῖκες. Στὸ Πρόγραμμα ἐντάχθηκαν καὶ δύο ἱερεῖς.

Ἀξιοσημεῖωτο εἶναι τὸ γεγονός ὅτι γιὰ πρώτη φορὰ σὲ Πρόγραμμα Μεταπτυχιακῶν Σπουδῶν τοῦ Τμήματος Θεολογίας ἔγιναν δεκτοὶ ὄχι μόνο ἀπόφοιτοι Θεολογικῶν Σχολῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπόφοιτοι ἄλλων Σχολῶν καὶ Τμημάτων. Ἡ εἰκόνα πού παρουσιάζουν οἱ μεταπτυχιακοὶ μας φοιτητὲς ὡς πρὸς τὶς προπτυχιακές τους σπουδὲς ἔχει ὡς ἐξῆς: 25 ἀπόφοιτοι τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ ΕΚΠΑ, πέντε ἀπόφοιτοι διαφόρων Τμημάτων τοῦ Παντείου Πανεπιστημίου, τρεῖς ἀπόφοιτοι τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τρεῖς ἀπόφοιτοι τοῦ Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικῆς καὶ Ψυχολογίας τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, δύο ἀπόφοιτοι τοῦ Τμήματος Ἀγγλικῆς Φιλολογίας τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἓνας ἀπόφοιτος τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἓνας ἀπόφοιτος τοῦ Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικῆς καὶ Ψυχολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων, ἓνας ἀπόφοιτος τοῦ Τμήματος Μέσων Μαζικῆς Ἐνημερώσεως τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἓνας

απόφοιτος του Τμήματος Φιλοσοφίας του Άριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ένας απόφοιτος του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Έθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, ένας απόφοιτος του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου της Στοκχόλμης, ένας απόφοιτος του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης και ένας απόφοιτος της Σχολής Ευελπίδων (46 τὸ σύνολον). Σημειώτεον ὅτι ὀρισμένοι ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρω εἶναι πτυχιούχοι καὶ δεύτερης Σχολῆς.

Ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρω 46 μεταπτυχιακοὺς φοιτητὲς περᾶτωςαν τὶς μεταπτυχιακὲς τοὺς σπουδὲς καὶ ἔλαβαν ἔγκριση τῶν Διπλωματικῶν τοὺς Ἐργασιῶν 39 ἄτομα, ἐνῶ οἱ μέχρι σήμερα ἀπώλειες στὸν τομέα τῶν σπουδῶν ἀνέρχονται σὲ πέντε: Ἐνας μεταπτυχιακὸς φοιτητὴς ἀποχώρησε ἀμέσως μετὰ τὴν ἐγγραφή του, ἕνας δεύτερος διέκοψε τὶς σπουδὲς του, γιατί ἔμνε στὴ Θεσσαλονίκη καὶ ἀδυνατοῦσε νὰ παρακολουθήσει τὰ μαθήματα τοῦ Προγράμματος, δύο μεταπτυχιακοὶ φοιτητὲς δὲν κατόρθωσαν νὰ κλείσουν τὸν κύκλο τῶν μεταπτυχιακῶν τοὺς σπουδῶν, καί, τέλος, τρεῖς μεταπτυχιακοὶ φοιτητὲς ἐγκατέλειψαν τὴν προσπάθεια συντάξεως τῆς Διπλωματικῆς τοὺς Ἐργασίας, ἐπειδὴ συνάντησαν ἄλλου εἶδους ἐμπόδια στὴ διεξαγωγή τῆς ἔρευνάς τους.

Τὰ ἐρευνητικὰ ἐνδιαφέροντα τῶν μεταπτυχιακῶν φοιτητῶν, ὅπως αὐτὰ ἐκφράστηκαν μὲ τὴν ἐπιλογή τῶν θεμάτων καὶ τὴ σύνταξη τῶν Διπλωματικῶν τοὺς Ἐργασιῶν παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία. Ἀξίζει νὰ δοῦμε ἐδῶ τοὺς τίτλους τῶν ἐργασιῶν, μὲ κατάταξή τους σὲ κάποια θεματικὴ ὀργάνωση.

α) Ἐρευνα κοινωνιολογική - ψυχοπαιδαγωγική

1. Ἡ θρησκευτικὴ ταυτότητα τῶν ἐφήβων. Ἡ περίπτωση τῶν μαθητῶν τῆς Α' Λυκείου τοῦ Γ' Ἐνιαίου Λυκείου Κορυδαλλοῦ.

2. Τὰ στερεότυπα τῶν δύο φύλων στὸ εἰκαστικὸ ὕλικὸ τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῶν Θρησκευτικῶν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου.

3. Ἡ ἐπίδραση τῆς θρησκευτικότητας στὴ διαμόρφωση τοῦ φύλου. Ἡ περίπτωση τῶν ἐκπαιδευτικῶν τῆς Πρωτοβάθμιας ἐκπαίδευσης.

4. Θρησκευτικὲς ἐλευθερίες καὶ γυναικεία μετανάστευση στὴν Ἑλλάδα σήμερα. Βορειοηπειρώτισσες καὶ μορφὲς θρησκευτικότητας.

5. Θρησκευτικότητα καὶ γυναικεῖος μοναχισμὸς. Ἐρευνα σὲ γυναικεῖες μονὲς τοῦ νομοῦ Ἄττικης.

6. Δημόσιο καὶ ἰδιωτικὸ στὴν περιοχὴ τῆς Λιβαδειᾶς τὸ πρῶτο μισὸ τοῦ 20οῦ αἰῶνα. Ἡ γυναικεία στὴ θρησκευτικὴ ζωὴ τῆς πόλης.

7. Ἡ θεολογική ταυτότητα τῶν τεταρτοετῶν φοιτητῶν τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας (Θεολογική Σχολή Ἀθηνῶν). Οἱ ἀντιλήψεις τους περὶ τῆς θεολογικῆς τους δράσης ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας.

β) Πατέρες καὶ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς

1. Ἡ ἀρετὴ τῆς ἀνδρείας κατὰ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο.
2. Ὁ γάμος: Μυστήριο ἢ συναλλαγὴ; Στὸ ἔργο τοῦ πατριάρχη Σαμουὴλ Χαντζερῆ.
3. Οἱ σχέσεις τῶν δύο φύλων στὸ ἔργο τοῦ ἁγίου Νικοδήμου.
4. Ἡ γυναίκα καὶ ὁ ἄνδρας στὶς Διδαχὲς τοῦ ἁγίου Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ.
5. Ἡ γυναικεία ἀγιότητα στὴ συριακὴ ἀσκητικὴ παράδοση τῆς ὕστερης ἀρχαιότητος.
6. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ κοινωνικὴ θέση τῆς γυναίκας κατὰ τὸν ἱερό Φώτιο καὶ τὴν ἐποχὴ του.
7. Οἱ ἐπιστολὲς τοῦ ἁγίου Θεοδώρου Στουδίτη πρὸς κοσμικὰ καὶ μονάζουσες.
8. «Ἀνδρικοπάτη τῷ πνεύματι». Ἡ γυναικεία παρουσία στὶς ἐπιστολὲς τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου.
9. Οἱ διὰ Χριστὸν σαλές.
10. Ἡ ἱερωσύνη στὴν Ποιμαντικὴ τοῦ ἁγίου Νεκταρίου.

γ) Λογοτεχνία

1. Γυναικεῖες μορφὲς στὸ ἔργο τοῦ Ἀλέξανδρου Παπαδιαμάντη μεταξὺ στερεοτύπων τοῦ φύλου καὶ ἐλευθερίας.
2. Ἡ γυναίκα στὸν «Κώδικα Ντὰ Βίντσι» τοῦ Ντὰν Μπράουν.
3. Γυναικεῖες μορφὲς στὸ θεατρικὸ ἔργο τοῦ Φ.Γ. Λόρκα.
4. Τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο στὸ ἔργο τοῦ Ἀντρέι Ταρκόφσκι.

δ) Θέσεις προσωπικοτήτων τῶν ἡμερῶν μας ἢ τοῦ περασμένου αἰῶνα

1. Πρόσωπο, ἑτερότητα καὶ φύλο στὴ θεολογία τοῦ μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη Ζηζιούλα.
2. Ἡ θεολογικὴ ἔριδα μὲ ἀφορμὴ τὶς περὶ ἔρωτα καὶ σεξουαλικότητας ιδέες τοῦ Χρήστου Γιανναροῦ.

3. Νικολάι Μπερντιάεφ: Ἐλευθερία, Γυναίκα, Θρησκεία.
4. Ἡ γυναίκα στή θεολογία τῆς Ἐλισάβετ Μόλτμανν-Βέντελ.
5. Ἡ γυναίκα στή σκέψη τῆς Hannah Arendt.
6. Ὁ Εὐάγγελος Δ. Θεοδώρου καί τὸ γυναικεῖο ζήτημα.

ε) Ἡ γυναίκα σὲ τοπικὲς κοινωνίες

1. Ἡ θέση τῆς γυναίκας στήν κοινωνία τῆς Μάνης.
2. Ἡ ὀρθόδοξη γυναίκα στήν κοινωνία τῆς Ἀττάλειας.

στ) Θέματα παιδαγωγικά

1. Σύγχρονοι προβληματισμοὶ γιὰ τὴ θρησκευτικὴ ἀνάπτυξη τῶν ἐφήβων στὸν ἐλλαδικὸ χῶρο καὶ ἡ θρησκευοπαιδαγωγικὴ ἀξιοποίησή τους στήν Ἐκπαίδευση.
2. Ἡ παιδαγωγικὴ σχέση πέρα ἀπὸ τὸν παιδαγωγικὸ ἔρωτα καὶ τὴν παιδαγωγικὴ ἀγάπη.

ζ) Διάφορα

1. Ὁ φονταμενταλισμὸς στὶς τρεῖς μονοθεϊστικὲς θρησκείες καὶ τὸ γυναικεῖο φύλο.
2. Ἀστρολογία-μαγεία καὶ Φῦλο σήμερα.
3. Ἡ γερόντισσα Γαβριηλία καὶ παράλληλες μορφές τοῦ γυναικεῖου μοναχισμοῦ κατὰ τὸν 20ὸ αἰῶνα στήν Ἑλλάδα.
4. Τιμὴ τῆς Παναγίας ἀπὸ τὶς γυναῖκες κατὰ τὶς θεομητορικὲς ἐορτὲς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἑορτολογικὴ καὶ λαογραφικὴ προσέγγιση.
5. Ἀπὸ τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου στὰ δικαιώματα τῆς γυναίκας. Ἡ πορεία τῆς Ἑλληνίδας ἀπὸ τὸ 1950 μέχρι σήμερα.
6. Ὁ δείκτης γονιμότητας στήν Ἑλλάδα καὶ σὲ ἄλλες χῶρες τῆς Εὐρώπης. Ἐξέλιξη καὶ προοπτικὲς.
7. Ἡ ἠθικὴ θεώρηση τῆς παρενθετης μητρότητας. Διεπιστημονικὴ προσέγγιση.
8. Οἱ ἀνύπαντρες ἐκ πεποιθήσεως μητέρες στή σύγχρονη ἑλληνικὴ κοινωνία καὶ θρησκεία.

Ἐάν λάβουμε ὑπόψη τὰ ἀνωτέρω καὶ τὶς ἐμπειρίες ποὺ ἀποκτήσαμε ἀπὸ τὴ λειτουργία τοῦ ΠΜΣ «Φῦλο καὶ Θρησκεία» ἐπὶ μίᾳ πενταετία, ἀσφαλῶς θὰ διαπιστώσουμε ἀρκετὰ θετικὰ στοιχεῖα ὄχι μόνον γιὰ τὸ Τμήμα Θεολογίας, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ θεολογία γενικότερα. Ὡς τέτοια θετικὰ στοιχεῖα θὰ ὑπογραμμίσω, τελειώνοντας ἐδῶ, τὰ ἑξῆς: α) Συνεργασία τοῦ Τμήματος Θεολογίας μὲ ἓνα θύραθεν Τμήμα, τὸ Τμήμα Κοινωνιολογίας τοῦ Παντείου Πανεπιστημίου· β) Ἐνταξη στὸ Πρόγραμμα καὶ ἀποφοίτων ἄλλων Τμημάτων καὶ Σχολῶν, ἀκόμη καὶ μιᾶς ἀλλοδαπῆς· γ) Ἀνοιγμα τῆς θεολογίας πρὸς τὸν κόσμον καὶ τὰ σύγχρονα προβλήματα του· δ) Προβολὴ τοῦ θεολογικοῦ λόγου· ε) Προώθηση τῆς ἔρευνας καὶ τὸν τομέα τῶν σύγχρονων προβλημάτων τῆς Βιοηθικῆς· στ) Ἐνασχόληση μὲ θέματα ποὺ προβάλλονταν ἔντονα ἀπὸ φεμινιστικούς καὶ ἄλλους κύκλους ποὺ ἐνδιαφέρουν καὶ θίγουν ἄμεσα τὴν Ἐκκλησία, ὅπως εἶναι π.χ. τὸ πρόβλημα τῆς ἱερωσύνης τῶν γυναικῶν, ἡ θέση τῆς γυναίκας στὴν Ἐκκλησία κ.ἄ., καὶ ζ) Ἐφοδιασμός μὲ τεχνολογικὸ ἐξοπλισμὸ ὄχι μόνον γιὰ τὴν εὐρυθμη λειτουργία τοῦ Προγράμματος, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ λειτουργία τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Σχολῆς καὶ γιὰ τὶς ἀνάγκες τῶν μελῶν ΔΕΠ τοῦ Τμήματός μας.

Β' Πίνακας Ἀποφοίτων τοῦ Προγράμματος Μεταπτυχιακῶν Σπουδῶν «Φύλο καὶ Θρησκεία» (2003-2008)

Ἐπιμέλεια: Κωνσταντῖνος Ἰ. Μπελέζος**

Στὸ Πρόγραμμα Μεταπτυχιακῶν Σπουδῶν «Φύλο καὶ Θρησκεία» τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἔλαβαν μέρος κι ἀπέκτησαν Δίπλωμα Εἰδικεύσεως, μετὰ ἀπὸ ἐπιτυχή περάτωση τῶν σπουδῶν καὶ ἐκπόνηση εἰδικῆς μεταπτυχιακῆς ἐργασίας, οἱ παρακάτω (ἀναγράφονται κατὰ τὴ σειρά τῆς καθομολόγησής τους):¹

1. Διονύσιος Κακαλέτσης: «Ἡ ἀρετὴ τῆς ἀνδρείας κατὰ τὸν ἅγιον Ἰωάννη Χρυσόστομο» (6.10.2006).

2. Νικόλαος Γεωργιάδης: «Ἡ θρησκευτικὴ ταυτότητα τῶν ἐφήβων (Ἡ περὶ πτωση τῶν μαθητῶν τῆς Α' Λυκείου τοῦ Γ' Ἐνιαίου Λυκείου Κορυδαλλοῦ)» (6.10.2006).

3. Ἰωάννης Ψαριώτης: «Τὰ στερεότυπα τῶν δύο φύλων στὸ εἰκαστικὸ ὕλικὸ τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῶν Θρησκευτικῶν του Δημοτικοῦ Σχολείου» (6.10.2006).

4. Δημήτριος Στάθης: «Ὁ Φονταμενταλισμὸς στὶς τρεῖς μονοθεϊστικὲς θρησκείες καὶ τὸ γυναικεῖο φύλο» (20.3.2007).

5. Εὐγενία Μπαζάνη: «Ἡ θέση τῆς γυναίκας στὴν κοινωνία τῆς Μάνης» (2.2.2007).

6. π. Τιμόθεος (Ἀθανάσιος) Γεωργίου: «Ὁ Γάμος: Μυστήριο ἢ Συναλλαγή; Στὸ ἔργο τοῦ πατριάρχη Σαμουὴλ Χαντζερῆ» (6.11.2007).

7. Βασιλικὴ Κυλέκογλου: «Ἡ γυναῖκα καὶ ὁ ἄνδρας στὶς Διδαχὲς τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ» (2.4.2008).

8. Βασιλικὴ Κῶτσο: «Οἱ σχέσεις τῶν δύο φύλων στὸ ἔργο τοῦ ἁγίου Νικοδήμου Ἀγιορείτη» (1.10.2008).

9. Ἑλένα Χαρίτου: «Γυναικεῖες μορφὲς στὸ ἔργο τοῦ Ἀλέξανδρου Παπαδιαμάντη μετὰξὺ στερεοτύπων τοῦ φύλου καὶ ἐλευθερίας» (1.10.2008).

10. Θεοδώρα Βώβου: «Πρόσωπο, ἑτερότητα καὶ φύλο στὴ θεολογία τοῦ μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη Ζηζιούλα» (1.10.2008).

* Ὁ Κωνσταντῖνος Μπελέζος εἶναι Ἐπίκουρος Καθηγητὴς στὸ Τμήμα Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

1. Εὐχαριστοῦμε ἰδιαίτερος τὴν κα Εἰρήνη Κασάπη, γραμματέα τοῦ Προγράμματος καὶ ὑποψ. διδάκτορα, γιὰ τὴν παραχώρηση τῶν στοιχείων.

11. Άννα Νιγδέλη: «Ἡ ὀρθόδοξη γυναίκα στήν κοινωνία τῆς Ἀττάλειας» (1.10.2008).
12. Βασιλική Ζέκιου: «Ἡ γυναικεία ἀγιότητα στή συριακή ἀσκητική παράδοση τῆς ὕστερης ἀρχαιότητας» (27.11.2008).
13. Νεκτάριος Παπαδάκης: «Ἡ ἐκκλησιαστική καί κοινωνική θέση τῆς γυναίκας κατὰ τόν ἱερό Φώτιο καί τήν ἐποχή του» (27.11.2008).
14. Ἐλένη Φλέσσα: «Ἡ γυναίκα στὸν Κώδικα Ντὰ Βίντσι τοῦ Ντὰν Μπράουν» (27.11.2008).
15. Ἀριστείδης Κούρτης: «Ἡ θεολογική ἔριδα μὲ ἀφορμὴ τὶς περὶ ἔρωτα καὶ σεξουαλικότητας ιδέες τοῦ Χρήστου Γιανναρά» (27.11.2008).
16. Ἰωάννης Πολυκράτης Χρῦσης: «Οἱ ἐπιστολὲς τοῦ ἁγίου Θεοδώρου Στουδίτη πρὸς κοσμικὲς καὶ μονάζουσες» (26.1.2009).
17. Ἀθηνᾶ Γιαννόγωνα: «Ἡ ἐπίδραση τῆς θρησκευτικότητας στή διαμόρφωση τῶν στερεοτύπων τοῦ φύλου: Ἡ περίπτωση τῶν ἐκπαιδευτικῶν τῆς Πρωτοβάθμιας Ἐκπαίδευσης» (26.1.2009).
18. Αἰκατερίνη Λακαφώση: «Ἀνδρικοπάτη τῷ πνεύματι: Ἡ γυναικεία παρουσία στὶς ἐπιστολὲς τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου» (26.1.2009).
19. Ἀγγελικὴ Θεοχαρίδου: «Ἡ γερόντισσα Γαβριηλία καὶ παράλληλες μορφὲς τοῦ γυναικείου μοναχισμοῦ κατὰ τὸν 20ὸ αἰῶνα στήν Ἑλλάδα» (26.1.2009).
20. Χρήστος Σταθόπουλος: «Τιμὴ τῆς Παναγίας ἀπὸ τὶς γυναῖκες κατὰ τὶς θεομητορικές ἑορτὲς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐορτολογικὴ καὶ λαογραφικὴ προσέγγιση» (26.1.2009).
21. Κυριακὴ Ἀθανασοπούλου: «Ἀπὸ τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου στὰ δικαιώματα τῆς γυναίκας. Ἡ πορεία τῆς Ἑλληνίδας ἀπὸ τὸ 1952 μέχρι σήμερα» (26.1.2009).
22. Τερψιχόρη Γκιόκα: «Γυναικεῖες μορφὲς στὸ θεατρικὸ ἔργο τοῦ Φ.Γ. Λόρκα» (26.1.2009).
23. Ἀναστασία Τσελεκίδου: «Ἡ Γυναίκα στή θεολογία τῆς Ἐλισάβετ Μόλτμαν-Βέντελ» (26.1.2009).
24. Κωνσταντῖνα Μπακαλάκου: «Ὁ δείκτης γονιμότητας στήν Ἑλλάδα καὶ σὲ ἄλλες χῶρες τῆς Εὐρώπης: Ἐξέλιξη καὶ προοπτικὲς» (26.1.2009).
25. Γεωργία Λεμπέση: «Σύγχρονοι προβληματισμοὶ γιὰ τὴ θρησκευτικὴ ἀνάπτυξη τῶν ἐφήβων στὸν ἐλλαδικὸ χῶρο καὶ ἡ θρησκευτικοπαιδαγωγικὴ ἀξιοποίησή τους στήν Ἐκπαίδευση» (26.1.2009).
26. Μαρία Παυιδᾶ: «Ἡ ἠθικὴ θεώρηση τῆς παρένθητης μητρότητας. Διεπιστημονικὴ προσέγγιση» (26.1.2009).

27. Παναγιώτα Σορλά: «'Ο Εὐάγγελος Δ. Θεοδώρου καὶ τὸ γυναικεῖο ζήτημα» (26.1.2009).
28. Καλλιόπη Μαυραγκᾶ: «'Η παιδαγωγικὴ σχέση πέρα ἀπὸ τὸν παιδαγωγικὸ ἔρωτα καὶ τὴν παιδαγωγικὴ ἀγάπη» (26.1.2009).
29. Χριστίνα Φρονίμου: «'Η γυναῖκα στὴ σκέψη τῆς Hannah Arendt» (26.1.2009).
30. Στυλιανὴ Καρβουνιάρη: «Θρησκευτικότητα καὶ γυναικεῖος μοναχισμὸς ('Έρευνα σὲ γυναικεῖες μονές τοῦ νομοῦ Ἀττικῆς)» (10.2.2009).
31. Αἰκατερίνη Μπετζέλου: «Θρησκευτικὲς ἐλευθερίες καὶ γυναικεῖα μετανάστευση στὴν Ἑλλάδα σήμερα. Βορειοηπειρώτισσες καὶ μορφές θρησκευτικότητας» (10.2.2009).
32. Φωτεινὴ Τσώκου: «Δημόσιο καὶ ἰδιωτικὸ στὴν περιοχὴ τῆς Λιβαδειᾶς τὸ πρῶτο μισὸ τοῦ 20οῦ αἰῶνα. 'Η γυναῖκα στὴ θρησκευτικὴ ζωὴ τῆς πόλης» (10.2.2009).
33. Δέσποινα Παπαβραμίδου: «'Η θεολογικὴ ταυτότητα τῶν τεταρτοετῶν φοιτητῶν τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας (Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν). Οἱ ἀντιλήψεις τους περὶ τῆς θεολογικῆς τους δράσης ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας» (5.3.2009).
34. Ἐλευθερία Βολιώτη: «Νικολάι Μπερντιάεφ: Ἐλευθερία- Γυναῖκα- Θρησκεία» (26.5.2009).
35. Παρασκευὴ Γουνελᾶ: «Τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο στὸ ἔργο τοῦ Ἄντρέι Ταρκόφσκι» (26.5.2009).
36. Παναγιώτα Παπαδοπούλου: «Οἱ διὰ Χριστὸν σαλές» (19.6.2009).
37. Εὐσταθία Ντρούβα: «Ἀστρολογία-Μαγεία καὶ Φῦλο σήμερα» (24.6.2010).
38. Λουκία Κυριάκου: «Οἱ ἀνύπαντρες ἐκ πεποιθήσεως μητέρες στὴ σύγχρονη ἑλληνικὴ κοινωνία καὶ θρησκεία» (24.6.2010).
39. Ἐλισσαῖος Κυνούσης: «'Η Ἱερωσύνη στὴν Ποιμαντικὴ τοῦ ἁγίου Νεκταρίου» (24.6.2010).